

FRANCISZKA KLENK

ur. 1916; Goraj

Miejsce i czas wydarzeń	Goraj, dwudziestolecie międzywojenne
Słowa kluczowe	projekt "Archiwum Historii Mówionej - opracowanie i udostępnienie online najcenniejszych zasobów", Żydzi, relacje polsko-żydowskie, profesje Żydów, handel żydowski, język żydowski

Żydzi w przedwojennym Goraju

To było całkiem czysto żydowskie [miasteczko]. Rynek był cały zabudowany przez Żydów, takie podcienia były. Tak że tutaj Polacy nic w Rynku nie miały. Tylko tu mieszkali Żydy. Żydy handel miały swój w rękach. Handlowały, miały bóżnicę, miały kahał. To znaczy bóżnica i kahał [to] taki rabina siedziba. Takie były Żydy, bardzośmy dobrze z nimi żyli, ale było wszystko w ich rękach.

Tu była taka Chaja Rykla, taki był Moszek Cipe, Boruch, a siostra jego była... no nie przypomnę. Potem dalej to była taka Choinka, nazywały ją Choinka, a jak się nazywała nie wiem. Ona miała piekarnię z chlebem takim pszennym i myśmy tam u niej kupowali. Ona miała siostrę, taką przystojną, Berta się nazywała. To miały taki dobry chleb, choć Żydy piekły, ale był taki dobry! Tośmy tam do nich chodzili, bo jak się przyszli z mamą z pola, to mówi: „To ja wam przyniesę dobrego chlebka”. Takie były chały, chleb, bułki, takie, tak jak u nas te są te długie, to u nich też były i tak o – każdy co potrzebował. Ale mało ludzie, tylko Żydy kupowały, bo ludzie nie miały pieniędzy, piekły w domu i taki czerstwy jadło się.

[Zawód Żydów to] Tylko handel: jeden szklarz, drugi sklep, trzeci to, tak że tylko wszystko z handlem. U nas, w naszym Goraju to było trzech Żydów: Josef, Krawiec, Lejzur, trzech – to były takie najbogatsze Żydy. Ten Josef to sady skupywał i jabłkami handlował. A ten Lejzur miał sklep łokciowy. I ten Krawiec – nazwisko miał Krawiec. To były najbogatsze. Jak przyszła sobota, to wyszły te Żydówy, lisy tak poprzipinane, widać było, że takie bogate.

Żydzi po polsku dobrze mówili. Ale rozmawiały po żydowsku. To takie było zbliżone do niemieckiego. „Gut morgien” – dzień dobry, „gute nacht”, „gut abend”, tak jak i niemiecki.

Data i miejsce nagrania	2008-12-09, Goraj
Rozmawiał/a	Tomasz Czajkowski
Redakcja	Aleksandra Bańkowska
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"